

استفتاءات

به اهتمام محمد حسین فلاح زاده

در شماره ۷ فصلنامه، تعدادی از جدیدترین مسائل فقهی حج را که از محضر مراجع بزرگوار تقلید حضرت آیت‌الله العظمی اراکی - دام ظلّه - و حضرت آیت‌الله العظمی گلپایگانی - قدس سره - استفتاء شده بود، تقدیم خوانندگان گرامی گردید، ولی در شماره ۸ موفق به انجام این وظیفه نشدیم، بدان سبب که پاسخ برخی از سؤالهایی که به محضر مراجع بزرگ، تقدیم شده بود به دستمان نرسید. خوشبختانه پس از انتشار آن شماره، تعدادی از مسائل فقهی حج، که از محضر مبارک امام خمینی - قدس سره - سؤال شده و دفتر استفتای ایشان به آنها پاسخ داده بود، به دستمان رسید که در مجموعه استفتاءات الحاقی به مناسک ایشان، چاپ نشده است.

لذا با افزودن چند استفتای دیگر، که مرجع عالیقدر حضرت آیه‌الله العظمی اراکی - مدظله - به آنها پاسخ گفته‌اند، تقدیم شما خوانندگان عزیز می‌گردد.

امیدواریم که در شماره آینده، با دستیابی به پاسخ سؤالهایی که در حج سال گذشته، از نمونه‌های مختلف پیش آمده، بخشی از فصلنامه را به این امر مهم اختصاص دهیم و این نکته بر کسی پوشیده نیست که هر ساله در حج، با گذشت زمان و تغییر مکانی مواقف حج،

مصادیق نوینی پدید می‌آید که دستیابی به احکام شرعی آنها، ارتباط با مراجع بزرگوار تقلید را می‌طلبد و شایسته‌ترین شیوه این ارتباط استفتا از احکام آن مصادیق و چاپ و نشر آنهاست، تا آنان که در سال جدید برای انجام مناسک حج عازم بیت‌الله الحرام هستند، به مشکلی دچار نشوند و با وقوف کامل بر وظیفه شرعی خود، اعمال را بطور صحیح به پایان ببرند و از برکات معنوی آن نیز بهره‌مند شوند، و به فرموده امام خمینی - ره - : «رسیدن به مراتب معنوی حج، جز با عمل دقیق و مو به موی اعمال و مناسک میسر نخواهد بود».

بار دیگر از کلیه افرادی که استفتائی را در اختیار دارند که تاکنون به چاپ نرسیده، جهت استفاده از آن در این فصلنامه تقاضا داریم، یک نسخه از آن را برای ما به نشانی تهران، خیابان آزادی، سازمان حج و زیارت طبقه دوم، معاونت آموزش و تحقیقات بعثه مقام معظم رهبری بفرستند و از پاداش اخروی این عمل خیر بهره‌مند شوند.

س ۱- در حال احرام عمره تمتع، می‌توان قبل از انجام عمره، طواف مستحبی انجام

داد؟

(امام خمینی - قدس سره -): احتیاطاً ترک نماید.

س ۲- کسی که قرائت حمد و سوره‌اش صحیح نیست، می‌تواند نیابت در حج را

بپذیرد؟

(امام خمینی - قدس سره -): نمی‌تواند نایب شود.

س ۳- زنی که قبل از احرام می‌دانسته طبق عادت ماههای قبل، ده روز خون حیض

می‌بیند و قبل از احرام حج نمی‌تواند عمره تمتع را بجای آورد، و نمی‌دانست باید به نیت حج افراد محرم شود و یا می‌دانسته ولی ناسی یا غافل بوده و نیت احرام عمره تمتع کرده است، وظیفه‌اش چیست، آیا محرم است یا خیر؟ و در همین مسأله اگر علیرغم عادت ماههای قبل، قبل از ده روز پاک شد، آیا می‌تواند با همان احرام، عمره تمتع بجا آورد یا خیر؟

(امام خمینی - قدس سره -): احرام او صحیح است و اگر پاک شد با همان احرام

باید عمره تمتع انجام دهد.

س ۴- کسی که تصمیم قطعی داشته وقتی به حجرالأسود می‌رسد طواف را شروع کند و فکر می‌کرد باید نیت را اول حجرالاسود به زبان بیاورد و چون نتوانست، تصمیم گرفت که این دور را رها کند و از دور بعدی طواف را شروع کند و بعد از آن نماز طواف را هم خواند و بقیه اعمال عمره را بجا آورد، وظیفه‌اش چیست آیا باید طواف را اعاده کند؟
 (امام خمینی - قدس سره -): چنانچه از اول حجرالأسود نیت نکرده و در دور بعد نیت کرده طواف او صحیح است و اگر نیت کرده و مقداری رفته با نیت، و رها کرده طواف اشکال دارد و باید طواف را اعاده نماید.

س ۵- کسی که معذور از طواف است و می‌بایست نایب بگیرد، می‌تواند یک نفر را برای طواف و دیگری را برای نماز آن نایب بگیرد؟
 (امام خمینی - قدس سره -): نمی‌تواند.

س ۶- زنی که احتمال می‌دهد خون حیض ببیند و نتواند داخل مسجدالحرام شود، می‌تواند برای عمره مفرده مستحبی محرم شود؟ و اگر خون دید برای طواف و نماز نایب بگیرد؟ و همچنین مریضی که احتمال می‌دهد نتواند اعمال عمره مفرده را انجام دهد؟
 (امام خمینی - قدس سره -): اشکال ندارد و چنانچه وظیفه او نایب گرفتن شد، عمل به وظیفه نماید.

س ۷- زنها و افرادی که از رمی در روز معذور هستند ولی در شب می‌توانند رمی کنند، آیا رمی در شب بر آنها متعین است یا مختیرند بین آن و نایب گرفتن؟
 (امام خمینی - قدس سره -): مختیرند.

س ۸- اگر مردی که می‌تواند در روز رمی کند، برای رمی نایب شده باشد، می‌تواند رمی آن زن را در شب انجام دهد؟
 (امام خمینی - قدس سره -): نمی‌تواند و باید رمی در روز انجام دهد.

س ۹- کسی که از منا برگشته و هنوز اعمال واجب مکه را انجام نداده، می‌تواند طواف مستحبی انجام دهد؟

(امام خمینی - قدس سره -): احتیاطاً ترک نماید.

س ۱۰- آیا موالات بین طواف نساء و نماز آن، با اعمال قبل آن، شرط است و یا این که فصل طویل بلامانع است؟

(امام خمینی - قدس سره -): فصل طویل مضر نیست.

س ۱۱- تأخیر عمره مفرده در حج افراد، تا چه وقتی باعذر جایز است؟
(امام خمینی - قدس سره -): باید مبادرت نماید عرفاً و تأخیر به مقداری که مسامحه و تهاون لازم آید جایز نیست.

س ۱۲- آیا کسی که قصد انجام عمره مفرده یا تمتع دارد می‌تواند از مدینه به مسجد شجره برود و در آنجا محرم شود سپس به مدینه برگردد و با هواپیما به جده رفته و از آنجا به مکه برود؟

(آیه الله اراکی): مانع ندارد ولی استتلال محرم در روز حرام است و کفاره دارد.

س ۱۳- کسی که تمام شرایط استطاعت را دارد ولی پول قربانی را ندارد، آیا باید حجة الاسلام بجا آورد و بدل قربانی روزه بگیرد و یا مستطیع نمی‌باشد و حج مستحبی بجا آورد؟

(آیه الله اراکی): مستطیع است و پول هدی جزء استطاعت نیست.

س ۱۴- شخصی در ماههای حج به مدینه رفته و شرایط استطاعت را داراست ولی مقررات اداره‌ای که در آن مشغول به کار است، به وی اجازه ماندن تا ایام حج را نمی‌دهد، و باید به ایران برگردد، آیا باید بماند و حجة الاسلام بجا آورد و یا با منع اداری استطاعت برای او حاصل نیست، و در صورتی که با اصرار و درخواست و گرفتن مرخصی بدون حقوق به وی

اجازه می‌دهند، آیا واجب است اقدام کند و تا ایام حج بماند و حَجَّةَ الْإِسْلَام بجا آورد یا واجب نیست؟

(آیه الله اراکی): اگر ماندن در مدینه تا ایام حج، موجب اخلال به شغل او نمی‌شود و رجوع الی الکفایه اش از بین نمی‌رود، باید بماند و حج واجب خود را بجا آورد ولی اگر ماندن و مخالفت با مقررات اداری موجب اخلال به شغل او است و راه دیگری هم برای جبران ندارد و قهراً رجوع الی الکفایه اش از بین می‌رود، در این صورت مستطیع نیست و با اصرار مرخصی گرفتن چون تحصیل استطاعت است و وجوب ندارد، مخصوصاً اگر مرخصی گرفتن حرجی باشد و اگر مرخصی را گرفت استطاعت حاصل شده است و حج واجب است.

س ۱۵- آیا اذن زوج برای رفتن زوجه به حج، برای نذر احرام قبل از میقات هم از آن باب که «اذن به شیء اذن به لوازم آن است» کافی است و یا باید جداگانه اذن بگیرد؟
(آیه الله اراکی): اذن به حج، اذن به نذر نیست و اذن صریح لازم دارد.

س ۱۶- اگر یکی از حجاج یا اعضا یا کارکنان کاروان، نماینده و وکیل تعدادی از حجاج شده که قربانی آنها را برایشان ذبح کند و برای انجام این کار به قربانگاه رفت و بدین جهت از انجام رمی جمره در روز دهم ذیحجه بازماند، آیا می‌تواند در روز عید بجای خودش قربانی نماید و حلق یا تقصیر نموده و از احرام بیرون آید و روز بعد رمی جمره عقبه را قضا نماید؟ یا باید برای حفظ ترتیب، این دو عمل را نیز تا روز بعد به تأخیر بیاندازد؟

(آیه الله اراکی): در فرض مزبور وکالت از حجاج برای انجام ذبح عذر محسوب نمی‌شود و باید اول رمی جمره را که واجب خودشان [خودش] است انجام دهد ولی اگر قبل از استطاعت اجیر شده باشد که تمام روز دهم را در قربانگاه باشد جزء معتذرین محسوب شده و ذبح و حلق یا تقصیر قبل از رمی مانعی ندارد و قضای رمی را روز یازدهم قبل از رمی یازدهم انجام دهد و مراد از استطاعت بعد از اجاره استطاعتی است که از اجاره حاصل شده باشد.

س ۱۷ - سازمان حج و زیارت برای انجام خدمت مورد نیاز حجاج، با افرادی؛ مثلاً ذابحین، که وظیفه ذبح در کشتارگاههای صنعتی را بر عهده دارند یا افرادی که وظیفه امداد حجاج و گمشدگان را در روز عید برعهده دارند، اجازه می‌دهد حج تمتع انجام دهند، به شرطی که از نیمه شب روز دهم ذیحجه تا غروب عید قربان برای انجام وظیفه در اختیار سازمان حج و زیارت باشند، به فرض این که محل کار آنها در سرزمین منا یا وادی محسر باشد. آیا آن شرط موجب می‌شود که اولاً فرد مجبور باشد در مشعرالحرام وقوف اضطراری کند و ثانیاً رمی جمره عقبه خود را در عید قربان انجام ندهد و قضای آن را به روز بعد موکول کند، لیکن فرصت لازم برای انجام ذبح قربانی و انجام حلق و یا تقصیر و خارج شدن از احرام را دارند. آیا آن افراد با این شرط و اطلاع از معاذیر و تبعات آن، می‌توانند برای عمره تمتع محرم شوند و حج تمتع خود را انجام دهند؟

(آیه الله اراکی): اگر افراد مذکور استطاعت داشته‌اند و این قرارداد بعد از استطاعت واقع شده، این قرارداد مشروعیت ندارد و باید به وظیفه خود عمل کنند و اگر مستطیع نبوده‌اند و این کار قبل از استطاعت انجام گرفته که بین الطلوعین روز دهم را در غیر مشعر باشند و تمام روز دهم را در غیر محل رمی جمره باشند با توجه به این که قدرت بر انجام اعمال حج را دارند حج آنان صحیح و از حجة الاسلام کفایت می‌کند و مراد از استطاعت، استطاعتی است که از اجاره حاصل شده باشد.

س ۱۸ - آیا در اعمال روز عید قربان، ترتیب شرط است و آیا می‌توان قربانی را قبل از رمی جمره عقبه انجام داد، برای معذور و غیرمعذور چه حکمی دارد؟
(آیه الله اراکی): وجوب ترتیب در اعمال منی تکلیفی است نه شرطی.

س ۱۹ - با توجه به این که ذبح قربانی در منا به سبب برخی مشکلات امکان ندارد، ذبح آن در مسلخهای جدید که یکی در وادی معیصم و دیگری در وادی محسر واقع است چه حکمی دارد؟
(آیه الله اراکی): با فرض عدم تمکن از ذبح در منی ولو با تأخیر از روز عید، ذبح در

مسلخ‌های جدید مانعی ندارد. و قید منی به واسطه تعذر ساقط می‌شود.

س ۲۰- اکنون در نماز جماعت مکه و مدینه، پس از رکوع رکعت دوم نماز صبح، و سوم نماز مغرب، امام جماعت قنوت می‌خواند و پس از هر بند از دعای قنوت مأمومین «آمین» می‌گویند، تکلیف شیعیان در این خصوص چیست آیا می‌توانند «آمین» بگویند؟
 (آیه‌الله اراکی): آمین گفتن لازم نیست و می‌تواند آهسته خودش ذکر خدا بگوید.

